

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ความคาดหวังและแนวทางการขับเคลื่อน ผลการพัฒนา และรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของชุมชนบ้านโนนปากเลย อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ในการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ดังนี้

4.1 สภาพเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของชุมชนหมู่บ้านโนนปากเลย

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

4.1.2 สภาพเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

4.2 ความคาดหวังและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.3 การพัฒนาโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.4 ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.5 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 สภาพเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของชุมชนหมู่บ้านโนนปากเลย

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชนบ้านโนนปากเลย

บ้านโนนปากเลย มีจำนวนครัวเรือน 244 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 1,081 คน แยกเป็นประชากรชาย 549 คน ประชากรหญิง 532 คน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารภายในชุมชน ส่วนมากเป็นภาษาถิ่น คือ ภาษาไทยเลย เพราะคนส่วนมากเป็นคนพื้นที่ไม่ใช่คนอพยพมาจากถิ่นอื่น ศาสนา คนในชุมชนนับถือพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิตซึ่งจะเห็นว่าในหมู่บ้านนี้มีวัดถึง 2 แห่ง คือ วัดบ้านโนนศรีสะอาด และวัดป่าภูน้อย ประเพณีวัฒนธรรม คนในชุมชนนับถือพุทธศาสนา จึงดำเนินการทำบุญต่างๆ ตามประเพณีของชาวพุทธ ตามวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น ทำบุญวันมาฆบูชา ฟังเทศมหาชาติในเดือนสี่ ทำบุญวันสงกรานต์ ทำบุญวันวิสาขบูชา ทำบุญวันเข้า – ออกพรรษา การศึกษาในชุมชนมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่ง เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประชากรในชุมชนส่วนมากจบการศึกษาคณะบังคับ และเมื่อจบภาคบังคับจะส่งบุตรหลานเรียนต่อในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี การศึกษาสภาพของชุมชนบ้านโนนปากเลย ก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ คำว่า คุณภาพชีวิต ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป สภาพคุณภาพชีวิต ชุมชนมองอะไรบ้าง

จากการศึกษา พบว่า ชุมชนมองคุณภาพชีวิต จากด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต คือที่ จำนวนสมาชิก รายได้เฉลี่ยของครอบครัว การวางแผนการออม การมีภาวะหนี้สิน การรู้หนังสือ สุขภาพ การมีโรคประจำตัว การรับประทานอาหาร ผู้วิจัยนำประเด็นที่ชุมชนให้กรอบของคุณภาพชีวิตมาเขียนเป็นประเด็นคำถามการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 122 ครัวเรือน พบว่า ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของสมาชิกชุมชนบ้านโนนปากเลย แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงสภาพข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชนบ้านโนนปากเลย

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1.1 ต่ำกว่า 4 คน	5	4
1.2 จำนวน 4 คน	12	10
1.3 จำนวน 5 คน	68	56
1.4 จำนวน 6 คน	22	18
1.5 มากกว่า 6 คน	15	12
2. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว		
2.1 ต่ำกว่า 3,000 บาท	3	4
2.2 ตั้งแต่ 3,000 – 5,000 บาท	29	24
2.3 ตั้งแต่ 5,001 – 8,000 บาท	80	64
2.4 มากกว่า 8,001 บาทขึ้นไป	10	8
3. อาชีพหลักของครอบครัว		
3.1 เกษตรกรรม	48	40
3.2 รับจ้าง	64	54
3.3 ค้าขาย	6	5
3.4 รับราชการ	4	3
4. ครอบครัวมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินหรือไม่		
4.1 มี	10	8
4.2 ไม่มี	112	92

ตารางที่ 3 (ต่อ) แสดงสภาพข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชนบ้านโนนฟากเลย

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
5. ครอบครัวมีการทำบันทึกการใช้จ่ายภายในครอบครัวหรือไม่		
5.1 มี	88	72
5.2 ไม่มี	34	28
6. ครอบครัวมีการออมหรือไม่		
6.1 มี	17	14
6.2 ไม่มี	105	86
7. จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ไม่รู้หนังสือมีหรือไม่		
7.1 มี จำนวนกี่คน	20	16
7.1.1 จำนวน 1 คน	(15)	
7.1.2 จำนวน 2 คน	(5)	
7.2 ไม่มี	102	84
8. ในหนึ่งสัปดาห์มีการกินอาหารดิบหรือไม่		
8.1 กิน	107	88
8.2 ไม่กิน	15	12
9. คนในครอบครัวมีโรคประจำตัวหรือไม่ ถ้ามีจำนวนกี่คน		
9.1 มี	95	78
9.1.1 จำนวน 1 คน	(56)	
9.1.2 จำนวน 2 คน	(39)	
9.2 ไม่มี	27	22
10. ในหนึ่งสัปดาห์สมาชิกมีการออกกำลังกายหรือไม่		
10.1 มี	78	64
10.2 ไม่มี	44	36
11. สมาชิกในครอบครัวมีการทำกิจกรรมนันทนาการร่วมกันหรือไม่		
11.1 มี	115	94
11.2 ไม่มี	7	6
รวม	122	100

จากตารางที่ 3 แสดงสภาพข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของชุมชนบ้านโนนปากเลย พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เก็บรวบรวมข้อมูล สมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัวตั้งแต่ 5,001 – 8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 66 ซึ่งอาชีพหลักของครอบครัวประกอบอาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 54 รองลงมาอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 40 ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างครอบครัวมีการวางแผนการใช้จ่ายเงินคิดเป็นร้อยละ 92 มีการทำบันทึกการใช้จ่ายภายในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 72 แต่ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีการออม คิดเป็นร้อยละ 86 จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ไม่รู้หนังสือมี คิดเป็นร้อยละ 16 ครอบครัวที่มีผู้ไม่รู้หนังสือมีจำนวนอยู่ระหว่าง 1-2 คน ชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในหนึ่งสัปดาห์มีการกินอาหารดิบ คิดเป็นร้อยละ 88 สมาชิกในครอบครัวมีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 78 ส่วนใหญ่ในหนึ่งสัปดาห์สมาชิกของชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการออกกำลังกาย คิดเป็นร้อยละ 64 และสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มีการทำกิจกรรมนันทนาการร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 94 ของจำนวนชุมชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 122 ครัวเรือน

4.1.2 สภาพเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

สภาพบริบทของบ้านโนนปากเลย สภาพทางภูมิศาสตร์ พื้นที่ของบ้านโนนปากเลยมี 1,867 ไร่ สภาพพื้นที่ในชุมชนเป็นที่ดอน และมีภูเขา ทำให้มีบริเวณที่ประกอบอาชีพทำสวนทำไร่ที่เป็นพืชยืนต้นน้อย ส่วนใหญ่ทำนาเป็นหย่อมๆ ทำเพื่อไว้ใช้รับประทานหรือขายภายในหมู่บ้าน สภาพป่าไม้ที่มีอยู่เป็นป่าไม้อุนทรีย์และป่าไม้สาธารณะให้คนในชุมชนมาปลูกทำผลประโยชน์ได้ แหล่งน้ำที่ใช้ภายในหมู่บ้าน คือ แม่น้ำเลย อ่างเก็บน้ำห้วยบ่อคำหนึ่ง และอ่างเก็บน้ำห้วยบ่อคำสอง ชาวบ้านใช้น้ำในการทำนา ทำสวนผสม เช่น พริก ถั่ว พืชล้มลุก และนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน สภาพสาธารณูปโภคของบ้านโนนปากเลย ได้แก่ ถนนที่ใช้คมนาคมในหมู่บ้านเป็นถนนลาดยางมีความสะดวกกว่าแต่ก่อนที่มีฝุ่นละออง ถนนเป็นดินลูกรัง ส่วนไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์เข้าถึงทุกบ้านทุกครัวเรือน บางบ้านติดตั้งจานดาวเทียม บางบ้านติดตั้งเสาอากาศ แต่ทุกบ้านมีโทรทัศน์ นอกจากนี้บางบ้านมีเทคโนโลยีใหม่ๆ เขามาใช้ เช่น เครื่องซักผ้า อินเทอร์เน็ต บ้างบ้านจะติดตั้งอินเทอร์เน็ตให้ลูกสืบค้นข้อมูลทางการศึกษา เมื่อเปรียบเทียบรายจ่ายค่าไฟฟ้า พบว่า แตกต่างกันมากบางบ้านจ่ายค่าไฟฟ้า 1,000 บาท บางบ้านไม่เสียเงินค่าไฟฟ้า (เพราะใช้ไฟไม่ถึงจำนวนหน่วยขั้นต่ำที่รัฐบาลกำหนด) เมื่อเปรียบเทียบสภาพสาธารณูปโภคจากอดีตถึงปัจจุบัน พบว่า ชุมชนมีสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกดีขึ้นแตกต่างกับอดีตเยอะมาก ดังคำกล่าว

“สภาพถนนตอนนี้ดีกว่าสมัยก่อนหลาย ก่อนเป็นดินตอนนี้เป็นลาดยาง” สัมภาษณ์เชิงลึก

“ค่าใช้จ่ายมีเยอะค่าอินเทอร์เน็ต ค่าไฟฟ้าเดือนหนึ่ง พันกว่าบาท ที่คิดว่าให้ลูกสืบค้นข้อมูล” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 10

“ค่าไฟฟ้าคิหน้อยไม่เสียรัฐจ่ายให้” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 2

สภาพคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนหมู่บ้านโนนฟากเลย จากการศึกษาเอกสาร ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์กับชุมชน และการสังเกต พบว่า ประชาชนมีสภาพการอยู่เป็นแบบครอบครัวขยายที่มีลูกหลานปู่ย่าตายายร่วมกัน แต่ละบ้านจะมีผู้สูงอายุ (มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป) ที่ต้องดูแล บางครอบครัวมีคนที่ยกพร่องทางด้านร่างกาย เช่น เด็กพัฒนาการทางสมองช้า และคนพิการทางด้านร่างกาย สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่รายได้ส่วนใหญ่มาจากผู้นำครอบครัวเพียงคนเดียวส่วนใหญ่เป็นการทำนา รับจ้างทำเฟอร์นิเจอร์ ส่วนภรรยาไม่งานเสริมทำซึ่งเป็นรายได้ที่ไม่แน่นอน เช่น การทอเสื่อ การสานกระติบ ทอผ้าฝ้าย ทำตุ๊กตาจากไหมพรหม แต่ตอนนี้งานต่างๆ เหล่านี้ลดน้อยลง เนื่องจากหาตลาดรองรับไม่ได้ส่วนใหญ่เป็นการขายกันเองทำให้คนในชุมชนผลิตเพื่อการจำหน่ายน้อยลง สภาพภูมิประเทศของบ้านโนนฟากเลยมีลักษณะที่ราบผสมภูเขา ส่วนแม่น้ำที่คนในหมู่บ้านใช้มีน้ำน้อยไม่เหมาะแก่การเกษตรกรรม ที่ทำเกษตรอยู่เพียงแค่พอรับประทานในสมาชิกครอบครัวหรือญาติ พี่น้อง ซึ่งผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันเสนอด้านย่อยของคุณภาพชีวิตออกเป็น ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

สภาพด้านสุขภาพของคนในชุมชนบ้านโนนฟากเลย คนในชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน มีผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 109 คน คนพิการทั้งหมู่บ้านมี 16 คน แบ่งออกเป็น พัฒนาการช้า 11 คน พิการทางด้านร่างกาย (เดินไม่ได้) จำนวน 5 คน ด้านสุขภาพส่วนใหญ่มีปัญหาการป่วยเกี่ยวกับโรคเบาหวาน พอๆ กับโรคหัวใจ โรค รองลงมาเป็น โรคความดันโลหิตสูง เนื่องจากสภาพการกินอาหารคนส่วนใหญ่รับประทานข้าวเหนียวเป็นอาหารหลักแต่เนื่องจากข้าวเหนียวมีสารที่ก่อให้เกิดเป็นเบาหวาน และคนในวัยทำงานหรือผู้สูงอายุมีสภาพ ร่างกายที่อ้วน โดยเฉพาะผู้หญิงส่วนใหญ่ (แม่บ้านหรือผู้สูงอายุ) ในหมู่บ้านร้อยละ 90 มีสภาพเป็นคนอ้วนที่เหลือเกือบอ้วน มีเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ผอม สุขภาพดี ส่วนโรคหัวใจโรคที่คนในหมู่บ้านเป็นมีจำนวนมากพอๆ กับป่วยเป็นโรคเบาหวาน แต่ตอนนี้ผู้ป่วยที่เป็นโรคหัวใจเริ่มลดลงเนื่องจากเสียชีวิต สาเหตุของคนที่เป็นโรคหัวใจโรคนั้นอาจเป็นเพราะในหมู่บ้านงานที่ทำเป็นงานหลักของชุมชนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นงานรับเหมาทำเฟอร์นิเจอร์ ตั้งแต่การไสไม้ หรือการเลื่อยไม้ ซึ่งจะมีฝุ่นละอองจากขี้เลื่อย หรือการทาสี ทาสารเคลือบเงา ซึ่งมีกลิ่นและสารเคมีที่ก่ออันตรายต่อสุขภาพ นอกจากนี้งานที่นิยมทำสอดคล้องกับสภาพ

บริบทคือ การเผาถ่านเนื่องจากมีไม้ที่เหลือจากการทำเฟอร์นิเจอร์ เจ้าของโรงงานนำเศษไม้มาเผาเป็นถ่าน ซึ่งการเผาถ่านจะมีมลพิษ เช่น ฝุ่นจากการเผาถ่าน ก๊าซที่เผาไหม้ ควันทันไฟ อีกทั้งเป็นการเสี่ยงต่ออันตรายเวลาที่เก็บถ่านทั้งนี้เนื่องจากเตาดินยังร้อนระอุ บางครั้งเศษไม้ที่เหลือหรือขี้เถี้อยมี คนมารับซื้อ ส่วนการรับประทานอาหารนั้น ชุมชนส่วนใหญ่ รับประทานข้าวเหนียวเป็นหลัก ทานอาหารครบทุกมื้อทำกันเองมีซื้ออาหารสำเร็จแต่น้อยอาหารที่กินมีทั้งอาหารที่ปรุงสุกและดิบ ดังคำกล่าว

“สภาพเด็ก คนชรา ของสมาชิกในหมู่บ้าน ในหมู่บ้านมีคนพิการ” สัมภาษณ์เชิงลึก 1

“ผู้เผาดินเคยทำแล้วอันตรายตอนไปเก็บเกือบไม่ ถ่านที่เผายังร้อนระอุ” สันทนาการกลุ่ม คน 12

“เรื่องการเผาถ่านกระทบต่อสิ่งแวดล้อมใกล้บ้านต้องนำไปเผาถ่านห่างจากหมู่บ้าน 200 เมตร ฝุ่นละอองฟุ้งคนในหมู่บ้านป่วยเป็นวัณโรคเยอะมากประมาณ ร้อยละ 50 ผู้ที่ป่วยเป็นวัณโรคตายเกือบครึ่ง” สันทนาการกลุ่ม คน 14

“การรับประทานอาหารของคนในหมู่บ้านผู้ชายชอบกินของดิบๆสุกๆ ไว้กินกับเหล้า ลูกเมียก็เห็นพลอยกินไปด้วย กลัวเป็นโรคพยาธิใบไม้ในตับ” สันทนาการกลุ่ม คน 7

“อาหารที่รับประทานเป็นอาหารพื้นบ้าน เช่น ปลา เนื้อ ผักที่ปลูกเอง ซื้อมันทำอาหารเอง บ้าง กินสุกบ้างดิบบ้างเพราะแฟนให้เฮ็ด” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 1

“อาหารทำกินเอง บางครั้งซื้ออาหารถุงมากิน อาหารที่กินเป็นอาหารลาว ส่วนมากทานอาหารสุก ดิบมีบ้างนานๆครั้ง” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 8

“ขายเฮ็ดอาหารเอง ซื้ออาหารกินบ้าง อาหารกินข้าวเหนียวกันทั้งบ้านอ้อมอยู่ท้องดี กินกับแจ่ว ผักต้มจิ้ม ผักส่วนใหญ่ไปตามป่าช่วงหน้าฝนไปเก็บหน่อไม้แต่หน่อไม้เกือบทุกมือ” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 12

สภาพด้านเศรษฐกิจของคนในชุมชน รายได้ของคนในชุมชนส่วนใหญ่มาจากการประกอบอาชีพทำนา และรับจ้างทำเฟอร์นิเจอร์ รายได้ของคนในชุมชน อยู่ประมาณ 4,000 – 35,000 บาท

ส่วนใหญ่ประชาชนมีรายได้อยู่ประมาณ 8,000 บาทต่อเดือน ซึ่งประกอบอาชีพทำนาและรับจ้าง สำหรับผู้รับจ้างรายได้จะได้รับเป็นเดือนแต่ไม่ได้จ้างเป็นรายเดือน กล่าวคือจ่ายตามปริมาณงานที่ทำ แต่บางครั้งการจ่ายเงินค่าจ้างแรงงานจะรวมปริมาณงานหลายๆ ชิ้นแล้วจึงจ่ายทีเดียวทำให้รายได้ไม่แน่นอน มีลูกจ้างบางคนได้ค่าจ้างไม่เป็นธรรมหรือไม่เป็นไปตามปริมาณงานที่ได้ จึงทำให้ต้องหาอาชีพเสริมอื่นๆ ที่มีการมาว่าจ้าง นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพเผาถ่านเนื่องจากมีไม้ที่เหลือจากการทำเฟอร์นิเจอร์ เมื่อนำถ่านบรรจุใส่กระสอบจะอยู่ประมาณกระสอบละ 250 – 300 บาท ค่าจ้างเผาประมาณ 10 บาทต่อกระสอบ ส่วนกลุ่มคนวัยก่อนข้างกลางคนมีบางส่วนไปทำงานที่ต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพฯ ขอนแก่น เป็นต้น การออมของชุมชน พบว่า จะมีการอมน้อยมากเป็นเฉพาะบางกลุ่ม ประชาชนกลุ่มที่เป็นแรงงานจะมีการอมน้อยหรือไม่มีการออม เพราะรายได้แทบจะไม่พอกับรายจ่าย ด้วยเหตุนี้ทำให้ประชาชนที่ไม่มีเงินเก็บออมหรือเก็บอมน้อยต้องไปยืมเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือเป็นหนี้ร้านค้า เช่น ร้านค้าชุมชน ส่วนกลุ่มที่เป็นเจ้าของกิจการมีการออมมีรายได้ดี รายจ่ายของชุมชนส่วนใหญ่ใช้ในการเลือกซื้อสินค้าในการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งมีการเลือกซื้อตามค่าโฆษณา ค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนของบุตร หลาน ถึงแม้ว่าทางรัฐบาลมีการช่วยเหลือค่าเล่าเรียนฟรี และมีการแจกเสื้อผ้าให้นักเรียนให้ แต่ไม่เพียงพอเพราะรัฐบาลแจกเพียงชุดเดียวต้องไปเรียนทุกวันจึงต้องมีการซื้อเพิ่มเติม ดังนั้นคนในชุมชนมีปัญหาเรื่องนี้จะเป็กลุ่มลูกจ้างหรือกลุ่มใช้แรงงาน ดังคำกล่าว

“รายได้ก็ปานกลาง คนที่เขาระดับเฒ่าแก่ (เจ้าของทำโซฟา) อยู่ในระดับดี เราลูกจ้างรายได้ก็ระดับปานกลาง ยิ่งถูกโกงรายได้ต้องไปกู้หนี้ยืมมาใช้ เราออกมาขัดแย้งไม่ได้ไม่มีหลักประกันอะไรไปของเงินค่าจ้าง บอกรอนั้นรอนี้ รอเงินสะสมเงินให้เยอะ พอขนานๆเข้าไม่ได้เราต้องไปทำงานที่อื่นเฒ่าแก่ไม่จ่ายเงิน” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 2

“อายุ 68 ปี ประธานกลุ่มแม่บ้าน มีลูก 4 คน แฟนเจ้าของทำเฟอร์นิเจอร์ รายได้เดือนประมาณ 35,000 บาท เงินที่เหลือเก็บเข้าธนาคาร แต่ถ้าพูดถึงรายได้ของคนในหมู่บ้านภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ประมาณ 8,000 บาท” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 4

“อาชีพรับจ้าง รายได้ไม่แน่นอน อยู่ 4-5 พันบาทบ้าง บางวันมีไม่กี่ทำงาน บางเดือนไม่ถึงห้าพันก็มี เงินออมไม่ต้องพูดแค่พอใช้จ่ายไม่ต้องกู้เงินหรือยืมก็คิดหลายแล้ว” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 5

“เศรษฐกิจไม่ดีไม่มีเงินออม ส่วนมากเงินไม่พอใช้ไม่พอที่จะออม รายจ่ายมาก ค่าอาหาร ค่าเล่าเรียน ค่าเสื้อผ้าชุดนักเรียน โรงเรียนแจกให้ได้ชุดเดียวไม่พอเราต้องซื้อเพิ่มแต่ก็เบาภาระไปได้บ้างที่รัฐสนับสนุนให้” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 2

“อายุ 59 เฮ็ดเฟอร์นิเจอร์ บางวันมีงานให้เฮ็ดบางวันไม่มีงานเฮ็ด รายได้บ่แน่ แค่ออใช้จ่ายไม่ต้องเป็นหนี้เป็นสินก็ดีหลายแล้ว” สัมภาษณ์เชิงลึก คน 12

สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีความร่วมมือกันดีมีการร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมของโรงเรียน การเลี้ยงส่งผู้สำเร็จการศึกษาในโรงเรียน การจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาของเยาวชน เป็นต้น วัยรุ่นในชุมชนมีปัญหาบ้าง มีบางคนที่คิดยาเสพติดแต่ไม่เปิดเผย ปัญหาขโมยที่เกิดภายในหมู่บ้านไม่มี แต่จะมีปัญหาทะเลาะวิวาทจะเกิดจากคนภายนอกที่เข้ามาในหมู่บ้าน และด้านความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเกือบทุกครัวเรือนมีความสัมพันธ์กันระหว่างคนในครอบครัวและชุมชนด้วยกันเป็นอย่างดีมีกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เช่น กิจกรรมเล่นกีฬา กิจกรรมร่วมกันในวันพิเศษต่างๆ กิจกรรมรับประทานอาหาร ดูโทรทัศน์ เป็นต้น มีบางครอบครัวที่พ่อแม่ต้องไปทำงานอยู่ต่างจังหวัดปล่อยให้ตายายเลี้ยงทำให้ความสัมพันธ์ไม่ดี ส่วนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้านมีปัญหาเกี่ยวกับมลภาวะด้านฝุ่นละอองจากขี้เถ้าหรือจากการเผาถ่าน ควันขี้เถ้าฟุ้งตอนเย็นรบกวน บางครั้งที่บ้านมีฝุ่นละออง เสื้อผ้าสีขาวที่ซักตากไว้จะกลายเป็นสีที่ไม่ใช่สีขาวตามสภาพเดิมของเสื้อผ้าหรือเสื้อผ้าสีหมองลง ด้านกลิ่นที่เกิดจากการทำเฟอร์นิเจอร์ เช่น กลิ่นสี กลิ่นทินเนอร์ จะรบกวนส่งผลต่อสุขภาพของผู้ประกอบกิจกรรมและคนในชุมชน ดังคำกล่าว

“ความผูกพันของครอบครัวคืออยู่เย็นเป็นสุข ทำบุญงานประเพณีต่างๆ ด้วยกัน” สัมภาษณ์ คน 10

“ครอบครัวมีการฮักกันดี ครอบครัวมีความดีมโสม (สัมพันธ์) กันดี” สัมภาษณ์ คน 10, 11

“หลาน ... เล่นเกม ... ไม่ค่อยอยู่บ้านอ้างว่าเหงาคุยกับย่าไม่รู้เรื่อง” สัมภาษณ์ คน 9

“ปัญหายาเสพติดมีอยู่แต่น้อย ถ้าทำการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเสพติด พวกเขาที่ไม่มาต้องจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬา หรือกิจกรรมร่วมๆ ไม่เฉพาะกลุ่ม” สนทนากลุ่ม คน 14

“ไม่เศษหลายที่เหลือจากทำเฟอร์นิเจอร์ ชาวบ้านนำไปเผาถ่าน แต่มันกระทบสิ่งแวดล้อม
ฝุ่นละอองฟุ้งคนในหมู่บ้านป่วยเป็นวัณโรคเยอะมาก” สนทนากลุ่ม 1, 14

“ส่วนใหญ่คนในหมู่บ้านผู้ชายทำเฟอร์นิเจอร์ ผู้หญิงทาสี มีปัญหาเรื่องกลิ่นสี กลิ่นทินเนอร์
พวกเราไม่ชอบใส่หน้ากาก ลำคราญ เป็นโรคปอดเยอะ” สัมภาษณ์เชิงลึก 3

“ฝุ่นละอองจากขี้เถ้าหรือจากการเผาถ่าน ควันนี้เข้าฟุ้งตอนเย็นรบกวน บางครั้งที่พื้นบ้าน
มีฝุ่นละเอียด เสื้อผ้าสีขาวถ้าผลลิมเก็บไม่ต้องพูดว่าเป็นสีขาว” สัมภาษณ์เชิงลึก 8

4.2 ความคาดหวังและแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยยึดหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง

4.2.1 ความคาดหวังการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านโนนปากเลย โดยยึดหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ชุมชนมีความคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ตามลำดับ คือ ด้านสิ่งแวดล้อม
ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ มีรายละเอียด ดังนี้

ความคาดหวังคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวัง
การดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และป้องกันหรือลดมลภาวะที่เกิดจากการประกอบอาชีพ คือ
การเผาถ่าน จากการประชุมระดมความคิดเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าคุณภาพชีวิต ทั้งนี้
ชุมชนมีการร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า ถ้าสิ่งแวดล้อมดี ทำให้ส่งเสริมให้สุขภาพดีด้วย และการใช้
ทรัพยากรอย่างประหยัด ทำให้มีทรัพยากรไว้ใช้ได้ตลอด และช่วยลดรายจ่าย ถือว่าการดูแลอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีที่มีระบบการป้องกันการก่อให้เกิดโรคร้ายที่เกิดจากมลภาวะที่
เป็นพิษ เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ดี อากาศดีไม่มีมลภาวะจะส่งผลให้สุขภาพที่ดีด้านระบบการ
หายใจ ป้องกันการเกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติ และถือว่าธรรมชาติด้านสิ่งแวดล้อมสร้างโลกให้
มนุษย์ดำรงอยู่ได้ ทำให้ชุมชนมีการรู้จักพอประมาณในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

“ไม่เศษหลายที่เหลือจากทำเฟอร์นิเจอร์ ชาวบ้านนำไปเผาถ่าน นำทรัพยากรมาใช้อย่าง
คุ้มค่า ทำให้ชุมชนมีการรู้จักพอประมาณในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ แต่มันกระทบสิ่งแวดล้อม
ผมให้ออกาสถูกบ้านเผาถ่านไกลจากหมู่บ้าน บัดนี้มาคิดถึงตรงเผาถ่านมันไม่ดี” สนทนากลุ่ม คน 1

“เรื่องการเผาถ่านกระทบต่อสิ่งแวดล้อมใกล้บ้านต้องนำไปเผาถ่านห่างจากหมู่บ้าน 200 เมตร ฝุ่นละอองฟุ้งคนในหมู่บ้านป่วยเป็นวัณโรคเยอะมากประมาณ ร้อยละ 50 ผู้ที่ป่วยเป็นวัณโรคตายเกือบครึ่ง” สัมภาษณ์ คน 14

“โรคมุมิแพ้ก็มี ควรให้คนในชุมชนทำประชาพิจารณ์ช่วยกันออกกฎระเบียบของชุมชนเกี่ยวกับการเผาถ่าน ผมให้โอกาสลูกบ้านเผาถ่านไกลจากหมู่บ้าน 200 เมตร ด้านสิ่งแวดล้อมสร้างโลกให้มนุษย์ดำรงอยู่ได้” สัมภาษณ์ คน 1

“อากาศดีส่งผลให้สุขภาพดี สามารถสร้างเงินสร้างรายได้ ได้ด้วย ถ้าสุขภาพไม่ดีทำงานไม่ได้ ชีวิตจะมีคุณภาพดีได้อย่างไร อยากให้ชุมชนใส่ใจถึงความสำคัญของเรื่องนี้” สนทนากลุ่ม คน 7

ความคาดหวังคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวัง อยากให้มีผู้มาแนะนำหรือสอนวิธีดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ การดูแลเรื่องอาหารที่ต้องห้ามหรืออาหารที่รับประทานได้สำหรับผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเบาหวาน เพื่อให้คนในครอบครัวสามารถดูแลตนเองได้ โดยที่ไม่ต้องเสียเงินในการเสียค่ารักษา ค่ารถที่ต้องไปในเมือง และอยากให้เห็นความสำคัญของคนพิการ ไม่ว่าจะเป็ทางด้านร่างกาย หรือพิการทางสมองเพราะพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนของคนในประเทศ อยากให้มีกิจกรรมสำหรับกลุ่มเหล่านี้และผู้สูงอายุด้วย อาจเป็นความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ มาช่วย อยากให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีไม่เป็นโรคอ้วนซึ่งเป็นตัวการของการป่วยเป็นโรคอื่นๆ ตามมา อยากให้มีการส่งเสริมให้ชุมชนออกกำลังกายเพื่อไม่ให้คนในชุมชนเป็นโรคอ้วนและอยากให้คนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรง โดยการหาผู้นำเดินแอโรบิก และผู้นำรำไม้พองในช่วงแรกๆ ก่อน และจัดหาสุลาสุกให้เป็นอุปกรณ์การออกกำลังกายเสริม ส่วนไม้พองทางชุมชนแต่ละคนจัดหาตามท้องถิ่น นอกจากนี้ยังอยากให้สภาพแวดล้อมของชุมชนมีอากาศที่ดีในบริเวณหมู่บ้าน มีการเสนอการจัดทำประชาคมคิของชุมชนในบ้านโนนปากเลยเกี่ยวกับข้อกำหนดการเผาถ่านและบริเวณที่ตั้ง เพื่อนำเข้าสู่แผนชุมชนของหมู่บ้าน ดังคำกล่าว

“อยากให้มีมาช่วยพัฒนาดูแลส่งเสริมสุขภาพผู้ป่วยเบาหวาน ความดันโลหิตสูง และวัณโรค โดยเฉพาะวัณโรคคนป่วยเยอะมาก ตายไปก็ประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ของผู้ป่วย” สนทนากลุ่ม คน 3

“การทำโซฟาต้องใช้ไม้ที่ไม่เป็น ไม้ต้องห้าม และต้องการปลูกต้นไม้ทดแทน เช่น ไม้ก้ามปู ไม้ไผ่ ไม้กระถินณรงค์” สนทนากลุ่ม คน 1

“อยากให้มีการทำข้อตกลงของชุมชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการกำหนดเวลาการเผาถ่านและสถานที่ตั้งเผาถ่าน” สนทนากลุ่ม คน 7

“หลังจากที่มีผู้นำการเดินแอโรบิก แล้วตอนเย็นชาวบ้านจะมาเดินกันทุกวัน ยกเว้นวันไหนฝนตกก็ไม่มาเดิน” สัมภาษณ์ คน 3

“ช่วงแรกจะมีปัญหาเรื่องเสื้อผ้าออกกำลังกาย เพราะเคยมีบางกลุ่มจะใส่เสื้อเป็นชุดสีเดียวกัน บางคนใส่คนละสีมาไม่เหมือนกลุ่ม ไม่กล้าเข้ามาเดินออกกำลังกาย แก้ไขโดยการไม่ต้องซื้อชุดค้นหาเสื้อผ้าที่ใส่เดินสบายไม่ต้องเป็นสีเดียวกัน” สัมภาษณ์ คน 7

ความคาดหวังคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ชุมชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจว่า อยากให้มีอาชีพเสริมที่นำของที่มีอยู่ในชุมชนมาประยุกต์ใช้ให้เพิ่มมูลค่า ช่วยสร้างหรือปลุกจิตสำนึกของคนในชุมชนให้มาใช้ของที่ดีราคาถูก หรือผลิตในชุมชนไว้ใช้กันเองไม่ต้องเสียค่าโฆษณา จากนั้นมีการเสนอนำสิ่งที่เหลือใช้ที่มีอยู่ในชุมชนนำมาใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ เช่น สร้างอุปกรณ์การเหลาดอก จี๊เหลอมาทำที่เพาะเชื้อเห็ด และการนำพืชที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาเป็นวัสดุประกอบการทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า เช่น มะกรูด หรือมะนาว ดังคำกล่าว

“อยากให้นำเศษไม้มาให้มีอาชีพเสริม ไปแปรรูปอย่างไร เพื่อเป็นอาชีพเสริมมีประโยชน์ต่อชุมชน” สนทนากลุ่ม คน 1

“ทำน้ำยาล้างจานและน้ำยาซักผ้า โดยใช้หลักพอประมาณทำที่ละครั้งพอดีหรือมากกว่าเล็กน้อยกับความต้องการของชุมชนของจะได้ไม่เหลือเก็บนานจะเสียเร็วเวลานำมาใช้จะเสื่อมสภาพก่อน และราคาไม่แพงไม่มุ่งหวังกำไรมากต้นทุนค่าโฆษณาไม่มีฝากร้านค้าชุมชนขายให้กำไรร้านค้าน้อยค่าดูแล พอราคาทุนมาทำใหม่ต้นทุนอยู่วนไปเรื่อยๆ” สนทนากลุ่ม คน 2

“ช่วงมะกรูดหรือเวลาที่มะนาวออกคอกๆ นำมาเป็นส่วนผสมทำน้ำยาล้างจานดีไม่ต้องใส่สารเคมีกลิ่นนั้นกลิ่นนี้” สนทนากลุ่ม คน 14

“อยากให้นำเศษไม้ หรือขี้เลื่อยนำมาแปรรูป หรือทำการเกษตร เช่น เพาะเห็ดเห็นอีก หมู่บ้านทำสร้างรายได้หลาย ยังมาประกอบอาหารเพื่อสุขภาพได้อีก เขาว่ากินเห็ดสามอย่างทุกวัน สุขภาพดี” สัมภาษณ์ คน 16

“ส่วนเครื่องจักสานที่นี้ก็หาย ที่เหลาดอกสารกระดืบ ไม่มีหาอยาก ถ้าไปซื้อเครื่องราคาเป็นหมื่น” สัมภาษณ์ คน 7

4.2.2 แนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนหมู่บ้านโนนปากเลย โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า จากความคาดหวังที่ได้ ชุมชนร่วมกันหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ มีรายละเอียด ดังนี้

จากความคาดหวังที่ได้นำมาเป็นข้อมูล ไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน ผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตัวแทนชุมชน และผู้วิจัย ร่วมกันประชุมระดมความคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตจาก ความคาดหวัง เพื่อสรุปแนวทางการพัฒนา พบว่า ชุมชนมีความคิดเห็นดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม ควรจัดทำประชามติของชุมชนเกี่ยวกับ การสร้างกฎข้อบังคับของชุมชนเกี่ยวกับกฎเกณฑ์การเผาถ่าน การจัดการของชุมชน ด้านสุขภาพ ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุ คนพิการ และ ผู้ประกอบการ โดยการจัดอบรมการดูแลผู้สูงอายุ และคนพิการให้กับคนในครอบครัว จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพการทำงานทั้งผู้ประกอบการและผู้รับจ้าง จัดกิจกรรมการออกกำลังกายตอนเย็น เช่น เดินแอโรบิค หรือเดินสูดสาสุก และการรำไม้พอง การจัดกิจกรรมให้กับผู้บกพร่องทางร่างกายร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล สาธารณสุขตำบล มูลนิธิเมตตาธรรม ชุมชน และคณะวิจัย เช่น การจัดกิจกรรมการเข้าค่าย จัดทำประชามติเกี่ยวกับการเผาถ่าน ด้านเศรษฐกิจ ควรสร้างจิตสำนึกการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด โดยการลดละการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การส่งเสริมอาชีพ โดยการจัดอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเพาะเห็ด โครงการพัฒนาเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เช่น จักสาน ทอเสื่อ แปรรูปไม้ไผ่ และจัดหาตลาดเพื่อรองรับสินค้าของชุมชน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

สรุปโครงการการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านโนนปากเลย จากการประชุมระดมความคิดของคนในชุมชน สรุปและจัดลำดับความสำคัญของโครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาได้จากการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกและร่วมกันประชุมระดมความคิด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติการพัฒนา ดังนี้

1. โครงการคืนสิ่งแวดล้อมและอากาศให้กับชุมชน ได้แก่ การทำประชามติระหว่างคนในชุมชนเกี่ยวกับกฎข้อบังคับเกี่ยวกับการเผาถ่าน การปลูกป่าทดแทน การใช้ไม้ที่ไม่ใช่ไม้อุนทรีย์ หรือที่ผิดกฎหมาย
2. โครงการจัดกิจกรรมเสริมสุขภาพ ร่างกายแข็งแรงไร้พุง ด้วยการออกกำลังกายเล่นกีฬา เดินแอโรบิก หรือเดินสูดอากาศ และการรำโดยใช้ไม้พอง ได้แก่ การออกกำลังกายเดินแอโรบิก หรือ สูดอากาศ และรำไม้พองตอนเย็น การแข่งขันกีฬาภายในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน
3. โครงการพอเพียงเล็กค่านิยมซื้อสินค้าตามโฆษณา ได้แก่ ทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า ทำจากวัสดุสมุนไพรในหมู่บ้าน (มะกรูด มะนาว ดอกอัญชัน ขมิ้น)
4. โครงการการลดละการใช้ยาฆ่าแมลง เช่น ทำรายการใช้ยาในแต่ละเดือน และทำการแลกเปลี่ยนความคิดในครอบครัวและระหว่างครอบครัว ว่ามีการใช้ยาอะไรที่ไม่เป็นประโยชน์
5. โครงการรักษาน้ำ เช่น การใช้น้ำแทนที่จะทิ้งน้ำมาลดต้นไม้ หรือทำประโยชน์
6. โครงการศึกษาดูงานเศรษฐกิจพอเพียง ที่แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของบ้านอาจารย์อารีย์ชล สอนผึ้ง
7. โครงการส่งเสริมความรู้สุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการใช้ความรู้เสียงตามสายของหอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุชุมชน
8. โครงการใช้พื้นที่ให้เกิดทรัพย์สิน ได้แก่ การปลูกต้นไม้ผักสวนครัว บริเวณพื้นที่ที่วางเปล่าเพื่อไว้ใช้โดยไม่ต้องซื้อ เช่น ตรีไคร้ พริก มะนาว มะกรูด กะเพรา หอม กระเทียม ข่า กระชาย มะเขือ มะเขือเทศ ชะอม เป็นต้น นอกจากนี้ยังปลูกผลไม้ที่ไม่ขึ้นต้นสำหรับพื้นที่เล็กน้อยข้างทางเดิน เช่น สับปะรด ฝรั่ง แก้วมังกร และกล้วย เป็นต้น
9. โครงการเพาะเห็ดเพื่อสุขภาพและรายได้ โดยการนำร่องปลูกเห็ดก่อนเพื่อศึกษาวิธีการดูแล และแลกเปลี่ยนให้ความรู้การดูแลเห็ด ปัญหาที่เกิดขึ้น และข้อควรระวัง จากนั้นทำการเพาะเห็ดของชุมชนแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ และศึกษาดูงานการเพาะเห็ดของกลุ่มแม่บ้านผาขาว
10. โครงการพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ ได้แก่ การใช้เศษวัสดุ อุปกรณ์ที่เหลือใช้ให้เกิดคุณค่า เช่น เศษขี้เลื่อย ใบเลื่อยที่ไม่ใช้มาทำเป็นเครื่องเหลาดอกไม้ น้ำสูดท้ายที่ใช้ซักผ้า ขวดน้ำมาใส่น้ำยาล้างจานและน้ำยาซักผ้า หล้าแผลกนำมาทำหลังคาโรงเรือนเพาะเห็ดและเศษไม้นำมาทำโครงสร้างโรงเรือน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า
11. โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ และผู้สูงอายุ จัดโครงการกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ผู้พิการ ผู้ปกครอง

4.3 ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนหมู่บ้านโนนปากเลย โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดแนวทางการพัฒนาร่วมกันเพื่อให้ตอบสนองความคาดหวัง ในรูปของโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนหมู่บ้านโนนปากเลย ซึ่งการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ของชุมชน ผู้วิจัยและชุมชนกลุ่มเป้าหมายร่วมกันวิเคราะห์สรุปผลการพัฒนา ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านสุขภาพ ผู้วิจัยนำโครงการจัดกิจกรรมเสริมสุขภาพ ร่างกายแข็งแรงไร้พุง ตามที่ชุมชนเสนอจากความต้องการและแนวทางที่เกิดจากชุมชน คือ การออกกำลังกาย เล่นกีฬา เดินแอโรบิก เดินสูดอากาศ และเดิน โดยใช้ไม้พอง การจัดดำเนินการตามโครงการผู้วิจัยจัดหาผู้นำเดินแอโรบิกมานำเดินในช่วงสัปดาห์แรกต่อจากนั้นชุมชนจัดหาผู้นำเดินจากคนในชุมชนผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำเดินกันเอง การเดินนั้นจะเริ่มตอนเย็นเวลาประมาณ 18.00 น. ณ สนามกีฬาโรงเรียนชุมชนบ้านโนนปากเลย มีการจัดหาเครื่องเสียงและแต่ละคนจะจัดหาน้ำดื่ม (พกขวดน้ำโดยนำขวดใช้แล้วเติมน้ำ) มาเอง และทางอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.) จัดแท็งก์น้ำมาเตรียมไว้เสริมด้วย ทางผู้วิจัยจัดหาอุปกรณ์สูดอากาศมาให้เดิน ทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ให้เหมาะสมกับผู้เล่น เมื่อเดินเสร็จชาวบ้านจะนำอุปกรณ์เก็บไว้ที่โรงเรียน มีบางคนขอนาสูดอากาศไปฝึกต่อที่บ้าน (เล่นยังไม่ได้) การเดินแอโรบิก หรือจะเป็นการเดินสูดอากาศในช่วงแรกมีการนัดหมายเสื้อผ้าของกลุ่มที่มาเดินให้คล้ายกัน ผลปรากฏว่า มีปัญหาที่บางคนใส่เสื้อผ้าไม่เหมือนกับกลุ่มที่ออกกำลังกาย ทำให้คนที่ใส่เสื้อผ้าไม่เข้าพวกไม่กล้าเข้ามาเดิน จึงมีการนัดประชุมการแต่งกายเพื่อให้เข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจความพอเพียงและเป็นการประหยัด จึงไม่กำหนดเรื่องเสื้อผ้าแต่ขอให้เป็นผู้ที่ออกกำลังกายได้สบาย นอกจากนี้วันไหนมีฝนตก (ฝนตกนอกฤดูหรือฝนตกค้างช่อมะม่วง) ชุมชนหยุดออกกำลังกาย และจัดโครงการส่งเสริมความรู้สุขภาพเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการให้ความรู้เสียงตามสายของหอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุชุมชน โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตามหอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุชุมชนจากผู้นำชุมชนที่เป็นทางการในช่วงเช้าเวลา 07.00 น. และช่วงเวลา 17.00 น. ทุกวันพระ หลังเมื่อจัดกิจกรรมจะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมสุขภาพ ร่างกายแข็งแรงไร้พุง ด้วยการออกกำลังกายเล่นกีฬา เดินแอโรบิก หรือเดินสูดอากาศ และการเสริมสร้างความรู้ เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพราะเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการออกกำลังกาย มีการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างชุมชนและคนในครอบครัว ซึ่งคนในชุมชนมีความคิดเห็นว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กเยาวชนในหมู่บ้านแทนที่จะไปเล่นเกมคอมพิวเตอร์ มาออกกำลังกายเสริมสร้างสุขภาพที่แข็งแรง ยังเกิดความผูกพันสามัคคีในชุมชนด้วย มีการเตรียมตัวเรื่องน้ำดื่ม และ

เสริมสร้างความพอใจให้กับชุมชน โดยเฉพาะเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในการออกกำลังกายไม่จำเป็นต้องเป็นแบบฟอร์มเดียวกัน ในเรื่องความพอประมาณ ชุมชนรู้จักนำวิธีการออกกำลังกายที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากมายในการออกกำลังกาย ได้แก่ การเดินแอโรบิก การเดินไม้พอง การเดินสู่ล่ำสูก เป็นต้น นอกจากนี้รู้จักความเหมาะสมและความจำเป็นในการแต่งกายที่เหมาะสมกับการออกกำลังกาย โดยไม่สิ้นเปลืองในการซื้อเสื้อผ้าใหม่ที่เป็นแบบเหมือนกันทุกคนที่มาออกกำลังกาย โดยการมีการวางแผนหาเสื้อผ้าที่เหมาะสม สามารถออกกำลังกายได้สบาย ถ้าจะให้ดูสวยงามอาจใส่เสื้อที่สีประจำวัน แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นแบบเดียวกัน ส่วนอุปกรณ์มีบางอย่างที่สามารถหาได้ในวัสดุธรรมชาติในท้องถิ่น คือ ไม้พองจัดทำโดยใช้ไม้ไผ่มาทำ บางคนอาจตกแต่งรายไม้พอง และ**ความมีเหตุผล** ชุมชนเห็นประโยชน์ถึงการออกกำลังกายมีประโยชน์ต่อสุขภาพ เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และชุมชน ทำให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ไม่ไปมั่วสุมอบายมุขต่างๆ และมีความรู้เห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย ดังคำกล่าว

“ช่วงแรกจะมีปัญหาเรื่องเสื้อผ้าออกกำลังกาย เพราะเคยมีบางกลุ่มจะใส่เสื้อเป็นชุดสีเดียวกัน บางคนใส่คนละสีมาไม่เหมือนกลุ่ม ไม่กล้าเข้ามาเดินออกกำลังกาย กลัวใจโดยการไม่ต้องซื้อชุดเดินหาเสื้อผ้าที่ใส่เดินสบายไม่ต้องเป็นสีเดียวกัน” สันทนาการกลุ่ม คน 7

“เขาเดินไม้ได้ข้อมยืมสู่ล่ำสูกไปซ้อมที่บ้าน เดินแล้วล่องๆอายุ ไปซ้อมให้เก่งก่อน อย” สันทนาการกลุ่ม คน 6

“หลังจากที่มีผู้นำการเดินแอโรบิก แล้วตอนเย็นชาวบ้านจะมาเดินกันทุกวัน ยกเว้นวันไหนฝนตกก็ไม่มาเดิน ฝนตกนอกฤดูหรือฝนตกค้างซ่อมะม่วง” สันทนาการกลุ่ม คน 3

ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้นำโครงการที่ชุมชนเสนอ 2 โครงการ คือ **โครงการคืนสิ่งแวดล้อมและอากาศให้กับชุมชน** ชุมชนจัดประชุมหมู่บ้านเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากร การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า การปลูกป่าทดแทน **โครงการส่งเสริมความรู้สุขภาพ เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** โดยการให้ความรู้เสียงตามสายของหอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุชุมชน โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและการทำงานประชาคมของชุมชน โดยผู้ที่สนใจเข้าร่วมมีตั้งแต่เยาวชนอายุ 15 ปี ขึ้นไป เข้าร่วมด้วย มีการจัดนัดหมายการทำประชาคม เวลา 19.00 น. ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน ผลการจัดทำประชาคมเพื่อหาประชามติของชุมชนเกี่ยวกับการปฏิบัติการเผาถ่านและการทำเฟอร์นิเจอร์ออกมาเป็น การจัดกติกาของชุมชน สร้างกฎ

ข้อบังคับและทำข้อตกลงหมู่บ้านเกี่ยวกับการดำเนินการเผ่าถ่านและการทำเฟอร์นิเจอร์ของชุมชน
 ดังนี้ กำหนดเวลาการเผ่าถ่าน 9.00 – 17.00 น. สถานที่เผ่าถ่านต้องห่างไกลชุมชนประมาณ 2
 กิโลเมตร มีการกำจัดฝุ่นละออง ไม่ให้ฟุ้งกระจาย ส่วนการทำเฟอร์นิเจอร์ต้องเป็นไม้ที่ไม่ใช่ไม้
 ต้องห้าม ผิดกฎหมาย และโครงการรักษาน้ำ จากการประชุมระดมความคิดให้เกิดโครงการรักษาน้ำ
 ชุมชนในหมู่บ้านมีการร่อนน้ำที่ใช่แล้ว เช่น น้ำซักผ้าครั้งสุดท้าย น้ำล้างจาน ล้างแก้วน้ำที่ใส น้ำล้าง
 ผัก ผลไม้ เป็นต้น ร่อนน้ำไปรดน้ำต้นไม้ เพื่ออนุรักษ์น้ำอย่างประหยัด และคุ้มค่า นอกจากนี้ ยังเกิด
 พฤติกรรมการนำเศษอาหารที่เหลือ เศษผัก เศษผลไม้ กับเศษวัสดุที่ไม่ย่อยสลายออกจากกัน นำเศษ
 วัสดุธรรมชาติทำเป็นปุ๋ย หรือใส่โคนต้นไม้ เมื่อย่อยสลายกลายเป็นปุ๋ย ทดแทนดินได้ด้วย ส่วนเศษ
 วัสดุที่ไม่ย่อยสลายเก็บขายเศษ จากการดำเนินการจะเห็นได้ว่าการดำเนินการตามโครงการชุมชน
 เกิดความมีเหตุผล เนื่องจากชุมชนเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งที่ใช่แล้วหรือเศษวัสดุที่เหลือ
 ใชหรือของที่ใช่แล้วนำมาใช้หรือประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทำ
 ให้ฝึกฝนนิสัยรักษาทรัพยากร และสร้างความตระหนักในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อไว้ใช้ใน
 อนาคต อีกทั้งเป็นการนำสิ่งของเหลือใช้ หรือเศษสิ่งของต่างๆ มาให้เกิดประโยชน์ทำให้เกิด
 จิตสำนึกที่ดีต่อการใช้ทรัพยากร และมีการทดแทนทรัพยากรที่ใช่เพื่อไว้ใช้ในอนาคตของลูกหลาน
 ในชุมชน และคนในประเทศต่อไป ส่วนการเสริมสร้างความพอเพียง ชุมชนเกิดความตระหนักใน
 การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและพอเพียง เห็นความจำเป็นต่อการใช้ทรัพยากรให้เกิด
 ประโยชน์ ไม่ใช่ใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย และเมื่อใช้แล้วทำอย่างไรที่จะใช้อย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์
 มากที่สุด

โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ และผู้สูงอายุ การจัดกิจกรรมโดยการใช้ความร่วมมือ
 ระหว่างหน่วยงานตัวแทนจากภาครัฐ ได้แก่ คณะกรรมการอาสาพัฒนาผู้พิการในชุมชน (อพช.)
 กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรเอกชน
 ได้แก่ มูลนิธิเมตตาธรรม (วังสะพุง) ซึ่งกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จัดการ
 อบรมปฏิบัติการให้ความรู้สมาชิกในครอบครัวที่มีคนพิการ หรือผู้สูงอายุ เกี่ยวกับการดูแล
 นอกจากนี้มีการเยี่ยมบ้านติดตามในครอบครัวที่มีคนพิการ หรือผู้สูงอายุเดือนละ 2 ครั้ง และที่มูลนิธิ
 เมตตาธรรม (วังสะพุง) จัดการศึกษาให้คนพิการ นอกจากนี้ชุมชนบ้าน โนนฟากเลย กับชุมชนบ้าน
 แทนร่วมกันขอความอนุเคราะห์ องค์การบริหารส่วนตำบลผาน้อย และองค์กรเอกชน มูลนิธิเมตตา
 ธรรม (วังสะพุง) กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และคณะวิจัย ร่วมกันจัด
กิจกรรมค่ายสัมพันธ์ผู้พิการ ผู้ปกครอง ประจำปี 2554 ในวันที่ 4-5 เมษายน 2554 ณ โรงเรียนบ้าน
 วังแทน โดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นฐาน เข้าค่าย กิจกรรมรอกองไฟ การแสดงของคนพิการ
 ผู้สูงอายุ และการแสดงชุดาสุกของชุมชน และเด็กเล็กของชุมชนบ้าน โนนฟากเลย จัดเลี้ยงอาหาร

ตลอดทั้งสัปดาห์ ผลการจัดกิจกรรม ปรากฏว่า ผู้พิการเกิดการกล้าแสดงออก ฝึกการอยู่ร่วมกับคน ในชุมชน สนุกสนาน เกิดความผูกพันระหว่างผู้พิการ ผู้ปกครองและชุมชน ดังคำกล่าว

“พวก อสม. ไปดูแลคนแก่ คนพิการ สอนให้ลูกสาว หลานเฮ็ดด้วย บอกให้ปฏิบัติना”

สัมภาษณ์ 1

“ยายเฮ็ดอาหารเอง ซื่ออาหารกินบ้าง อาหารกินข้าวเหนียวกันทั้งบ้านอ้อมอยู่ท้องดี กินกับ แจ่ว ผักดัมจิ้ม ผักส่วนใหญ่ที่ปลูกตามรั้ว ตามบริเวณบ้านหรือไปตามป่าช่วงหน้าฝนไปเก็บหน่อไม้ แต่หน่อไม้เกือบทุกมือ” สัมภาษณ์ 12

“ผู้พิการที่แสดงกิจกรรมอย่างสนุกสนาน (ยิ้มแย้ม)” สังกัด

ด้านเศรษฐกิจ ผู้วิจัยได้นำโครงการที่ชุมชนเสนอ 4 โครงการ คือ โครงการเพาะเห็ด เพื่อ สุขภาพและรายได้ ดำเนินการ โดยการศึกษาดูงานของตัวแทนชุมชนศึกษาดูงานการเพาะเห็ดจาก ศูนย์เพาะเห็ดของกลุ่มแม่บ้านหมู่บ้านผาขาว โครงการการลดละการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เช่น ทำรายการ จ่ายในในแต่ละเดือน และทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในครอบครัวและระหว่างครอบครัว ว่ามีการใช้ จ่ายอะไรที่ไม่เป็นประโยชน์ และโครงการศึกษาดูงานบ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่แหล่งเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงของบ้านอาจารย์อริยรัชล สอนฝั่ง ชุมชนนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ เริ่มตั้งแต่ การสร้างเรือนเพาะเห็ดที่นำหญ้าคาตามทุ่งนามาเป็นตัวเรือนและหลังคา ส่วนโครงเรือนหาไม้จาก ไม้ที่ขึ้นตามท้องทุ่ง หรือที่ดิน เช่น ต้นกระถินณรงค์ หรือต้นไผ่ เป็นต้น นำมาประกอบเป็น โครงเรือนเพาะเห็ดที่ต้นทุนต่ำ วัสดุที่ซื้อจะเป็น ปูนขาวไว้โรยฆ่าเชื้อที่ดินบริเวณโรงเรือน ซื่อเชือก หรือลวด ที่ใช้ในการยึดติดตัวเรือน หรือไว้สำหรับผูกห้อยถุงเชื้อเห็ดเห็นบางอย่างที่เลี้ยงโดยใช้เขวน เช่น เห็ดหูหนู เป็นต้น ส่วนประตูเข้าออกใช้ถุงปุ๋ยมาเย็บติดมาทำประตูปิดเข้าออกโรงเพาะเห็ด นอกจากนี้ชุมชนยังใช้พื้นที่ดินที่มีอย่างคุ้มค่า หรือพวกเขาเรียกว่า “การจัดพื้นที่ให้เกิดทรัพย์สินในดิน” โดยการปลูกต้นไม้บริเวณรอบบ้านที่มีที่ว่างปลูกพืชสวนครัว ทำโครงร้านให้ไม้เลื้อย เช่น ต้นพริก ต้นบวบ ต้นพริกขี้หนู น้ำเต้า เป็นต้น ส่วนพื้นที่ข้างล่างมีการปลูกพริก ผักชี ต้นหอม มะเขือ มะเขือเทศ ตะไคร้ หรือสับปะรด เป็นต้น ส่วนบริเวณรอบบ้านปลูกไผ่ ต้นกล้วย มะละกอ มะนาว มะกรูด มะม่วง ลำไย เป็นต้น นอกจากนี้ไม่ต้องซื้อวัตถุดิบแล้วยังมีผัก ผลไม้ไว้กินตลอดทุกฤดู ยังปลอดภัย จากสารพิษหรือยาฆ่าโรคแมลงต่าง ๆ อีกด้วย และโครงการผลิตน้ำยาล้างจาน และน้ำยาซักผ้าไว้ใช้ จ่ายในชุมชน โดยจัดหาวัตถุดิบเกี่ยวกับสารเคมีทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า และน้ำยาปรับผ้านุ่ม

ส่วนสารแต่งกลิ่นนำวัตถุดิบธรรมชาติโดยนำผลมะกรูด ผลมะนาวที่มีอยู่ในชุมชน และเก็บขวดพลาสติกที่ใส่น้ำคั้นนำมาเป็นภาชนะสำหรับใส่ ซึ่งจัดอบรมการทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้าและน้ำยาปรับผ้านุ่มให้ชุมชน ณ หอประชุมโรงเรียนบ้านโนนปากเลย เมื่อทำเสร็จ (จัดใส่ภาชนะเรียบร้อย) ชุมชนทำการคำนวณการลงทุนและหาต้นทุนเพื่อกำหนดราคาสินค้าที่จะจัดจำหน่าย ต่อจากนั้นจัดหาวัตถุดิบเกี่ยวกับสารเคมีทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า และน้ำยาปรับผ้านุ่มมาให้ชุมชนดำเนินการทำและจัดจำหน่ายที่ร้านค้าชุมชน โดยจัดทำวัตถุดิบเกี่ยวกับสารเคมีทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า และน้ำยาปรับผ้านุ่ม ณ ที่ร้านค้าชุมชน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า ดังเช่น จัดหาตัวอย่างรูปแบบของการจักสานในรูปแบบต่างๆ การแปลงเศษจี้เลื่อยมาเป็นตุ๊กตา รูปปั้น ต่างๆ นอกจากนี้ยังให้ชุมชนศึกษารูปแบบการคัดแปลงผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายจากกิจกรรมโครงการที่ชุมชนทำโดยน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนยึด **หลักความมีเหตุผล** โดยชุมชนมีการทำรายการใช้จ่ายในแต่ละเดือน และทำการแลกเปลี่ยนความคิดในครอบครัวและระหว่างครอบครัว ว่ามีการใช้จ่ายอะไรที่ไม่เป็นประโยชน์ มีการวิเคราะห์การใช้จ่ายสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งไม่ผลิตสินค้าที่ใช้มากเกินไปจนทำให้สินค้านั้นต้องเก็บรักษานานอาจเสื่อมสภาพ ความคุ้มค่าของโครงการนี้ กล่าวคือ ไม่ต้องเสียค่าโฆษณา ค่าบรรจุภัณฑ์ ค่าวัสดุปรุงแต่งกลิ่น หรือสีของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นมูลค่าของความฟุ่มเฟือย ความเหมาะสมกับบริบทสภาพของชุมชน มีการคำนึงถึงการผลิตผลิตภัณฑ์ที่ไว้ใช้ในชุมชน อีกทั้งชุมชนมีการปลูกผัก หรือผลไม้ในบริเวณบ้านไว้รับประทานโดยไม่ต้องซื้อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังปลอดภัยจากยาฆ่าแมลง ส่วนการพัฒนาปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์แปลกใหม่โดยการจัดหาแบบต่างๆ และช่วยกันคิดรูปแบบต่างๆ ของคนในชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ที่ไม่เหมือนผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพราะการที่ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายทำให้โอกาสทางการตลาดที่ดีกว่าประเภทสินค้าเดียวกันและมีลักษณะรูปแบบผลิตภัณฑ์เหมือนกัน **ความพอประมาณ** การจัดหาวัตถุดิบที่มีอยู่ในบ้าน ไม่ต้องซื้อหาวัตถุดิบประกอบอาหาร ทำพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ คุ้มค่า นำผัก ผลไม้ที่มีอยู่ในบ้านมาประกอบอาหารซึ่งมีคุณค่าทางโภชนาการเหมือนกัน และสดใหม่ไม่ต้องไปซื้อหาที่อื่น ช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย ส่วนการผลิตผลิตภัณฑ์มีการคำนวณเพื่อกำหนดปริมาณการทำให้พอดีกับการใช้ของคนในชุมชน **ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี** มีการคำนึงถึงช่วงฤดูกาลของวัตถุดิบธรรมชาติ เช่น มะนาว มะกรูด ตะไคร้ หรือดอกอัญชัน ที่นำมาเป็นส่วนผสมใช้ในการผลิตน้ำยาล้างจาน และน้ำยาซักผ้า และการใช้วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติมาประกอบกลิ่นในส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ไม่ต้องซื้อกลิ่นสังเคราะห์ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพด้วย และค่าใช้จ่ายในครอบครัวลดลงการเป็นหนี้เริ่มลดลงใช้จ่ายหนี้เดิมได้ ดังคำกล่าว

“ดีค่อยเสียดีให้พอดี เวลาที่มะนาวออกดกๆ จะได้เป็นน้ำมะนาวบ้าง หรือช่วงมะกรูดเยอะ มากอย่างเช่นช่วงนี้เยอะจริงๆ บ้านใครมีนำมาสมทบ” สนทนากลุ่ม คน 14

“อยากได้รูปแบบกระติบ หรือสิ่งของจักสานที่แปลกใหม่มาเป็นตัวอย่าง จัดหาตัวอย่าง หรือภาพถ่ายมาให้บ้าง เดี๋ยวตามได้สบาย จะได้มีแนวทาง ราคาได้หลายกว่า คนเราชอบของแปลกที่ไม่เหมือนเดิม” สัมภาษณ์ 2

“รายได้ที่ทำอาชีพเสริมและจากการเพาะเห็ดขาย มีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถนำไปจ่ายปลดหนี้ ได้เกือบหมดแล้ว” สัมภาษณ์ 3

จากการประชุมหมู่บ้าน พบว่า ชุมชนได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้านที่เกี่ยวข้อง กับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ในเรื่องผลที่เกิดขึ้นนอกเหนือจาก โครงการที่เป็นไปตามความ คาดหวังที่ร่วมกันพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจแล้ว ชุมชนยังเกิดให้ชุมชนร่วมพลัง กันในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ก่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งด้านภัยต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน

จากกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตแต่ละด้าน โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ สามารถสรุปภาพรวมของการพัฒนากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4 สรุปผลภาพรวมของการพัฒนากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
-การประกอบอาหารที่พอเหมาะ	-ลดรายจ่ายในการออกไปรับประทานนอกบ้าน ซื้อวัตถุดิบ	-ช่วยให้มีเงินออม -ไม่ฟุ้งเฟ้อ สร้างค่านิยมที่ดี
-วัสดุที่ใช้ประกอบอาหารมาจากพืช ผักในบริเวณพื้นที่รอบตัวบ้าน	-ป้องกันภัยจากสารพิษ	-เกิดความอบอุ่นในครอบครัว -เกิดสุขนิสัยการกินที่ดี ไม่
-ประหยัดค่าใช้จ่ายด้านต้นทุนการผลิต	-สร้างความอบอุ่นในครอบครัว -ปลูกนิสัยที่ประหยัด	รับประทานอาหารดิบๆสุกๆ -สร้างความรับผิดชอบในหน้าที่
-สามารถหาวัสดุมาประกอบอาหารจากการปลูกผัก ผลไม้รั้วกินได้	-สามารถใช้พื้นที่ให้เกิดคุณค่า -ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	เกิดความสามัคคีและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
	-ใช้พื้นที่ดินให้เกิดคุณค่า -ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	-ปลูกฝังพฤติกรรมที่ดี -สร้างความรักความผูกพันใน

ตารางที่ 4 (ต่อ) สรุปผลภาพรวมของการพัฒนากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอประมาณ	ความมีเหตุผล	การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
- ออกกำลังกายแอโรบิค ไม้ พอง สู่ราก รูกักนำของที่มี	- ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซื้อ	- สร้างความรักความผูกพันใน ครอบครัว
มาประกอบการออกกำลังกาย	วัตถุดิบในการประกอบอาหาร	- ช่วยป้องกันการรับสารพิษ
- การใช้น้ำคุ่มค่าอย่างประหยัด	- สุขภาพแข็งแรง ไม่ต้องเสีย	- สร้างความสุขทางจิตใจ
พอประมาณกับการใช้ประโยชน์ ที่จำเป็น	ค่าใช้จ่ายในการรักษาสุขภาพ	- รู้จักคุณค่าของทรัพยากร เกิด จิตสำนึกที่ดี และเห็นคุณค่า
- รักษาสิ่งแวดล้อม และ	ขาดแคลนได้	ของการใช้น้ำอย่างคุ่มค่าและ
พอประมาณต่อการใช้	- ช่วยลดรายจ่าย	ประหยัด
ทรัพยากร รู้จักเผื่อแผ่ในเวลาที่ ที่เหมาะสม	- ช่วยลดมลภาวะ	- เกิดสำนึกที่ดีต่อชุมชน

4.4 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนหมู่บ้านโนนปากเลยโดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนหมู่บ้านโนนปากเลยที่ดำเนินการ จากการร่วมกันสรุปของชุมชนบ้านโนนปากเลยและคณะวิจัย โดยการประชุมระดมความคิด พบปรากฏว่า รูปแบบการพัฒนามีดังนี้

1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิดแก้ไขและพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้
2. การสร้างค่านิยมพอเพียง โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักร่วมกันของคนในชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ กิจกรรมการพัฒนาจัด โครงการพอเพียงเล็กค่านิยมซื้อสินค้าตามโฆษณา ได้แก่ ทำน้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า ทำจากวัสดุสมุนไพรในหมู่บ้าน (มะกรูด มะนาว ดอกอัญชัน ขมิ้น) โครงการการลดละการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เช่น ทำรายการใช้จ่ายในแต่ละเดือน และทำการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในครอบครัวและระหว่างครอบครัว ว่ามีการใช้จ่ายอะไรที่ไม่เป็นประโยชน์

3. การสร้างจิตสำนึกพอเพียง เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อชุมชน โดยการให้ความรู้ที่จัดเสียดตามสาย การจัดทำประชาคม และสร้างเป้าหมายการพัฒนา ร่วมกันที่เกิดจากประชามติของทุกคนที่เข้าร่วม โครงการรักษาน้ำ เช่น การใช้น้ำแทนที่จะทิ้งน้ำมา ลดต้นไม้ หรือทำประโยชน์ และโครงการใช้พื้นที่ให้เกิดทรัพย์ ได้แก่ การปลูกต้นไม้ผักสวนครัว บริเวณพื้นที่ที่ว่างเปล่าเพื่อไว้ใช้โดยไม่ต้องซื้อ เช่น ตระไคร้ พริก มะนาว มะกรูด กะเพรา หอม กระเทียม ข่า กระชายมะเขือ มะเขือเทศ ชะอม เป็นต้น นอกจากนี้ยังปลูก ผลไม้ที่ไม่ขึ้นต้นสำหรับ พื้นที่เล็กน้อยข้างทางเดิน เช่น สับปะรด ฝรั่ง แก้วมังกร และกล้วย เป็นต้น

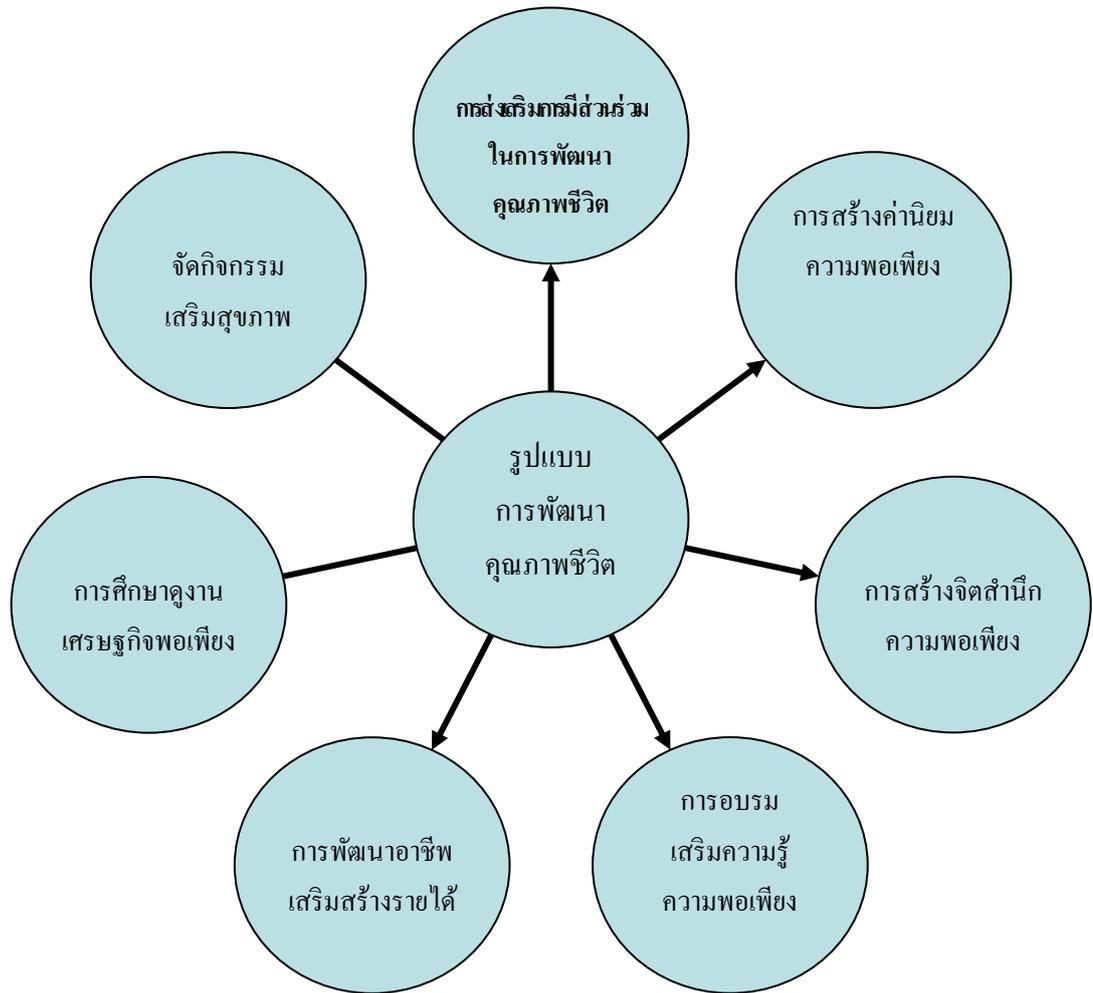
4. การอบรมเสริมความรู้ความพอเพียง โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับความพอเพียงเพื่อจะได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพเกี่ยวกับสุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมจัดโครงการ ส่งเสริมความรู้สุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมโดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการให้ความรู้ เสียดตามสายของหอกระจายข่าวหมู่บ้าน วิทยุชุมชน ให้ความรู้การส่งเสริมสุขภาพ และการจัดทำ บัญชีรายรับรายจ่าย

5. การพัฒนาอาชีพเสริมสร้างรายได้ เพื่อให้สามารถพึ่งตนเองมีรายได้เสริม โดยจัด โครงการพัฒนาอาชีพเพิ่มรายได้ ได้แก่ การใช้เศษวัสดุ อุปกรณ์ที่เหลือใช้ให้เกิดคุณค่า เช่น เศษขี้ เลื่อย ใบเลื่อยที่ไม่ใช้มาทำเป็นเครื่องเหลาดอกไม้ น้ำสูดท้ายที่ใช้ซักผ้า ขวดน้ำมาใส่น้ำยาล้างจาน และน้ำยาซักผ้า หล้าแผลกมาทำจากเพื่อทำโรงเรือนเพาะเห็ดและเศษไม้ทำโครงสร้างโรงเรือน และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าอาชีพให้กับคนในชุมชน

6. การศึกษาดูงานเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเกิดแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาโดยน้อมนำปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง โดยจัด โครงการศึกษาดูงานเศรษฐกิจพอเพียง ที่แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ของบ้านอาจารย์อริย์ชล สอนฝั่ง เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การใช้พื้นที่ให้คุ้มค่า การเลี้ยงปลา การเลี้ยงเห็ด และการจัดอบรมหรือหารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ แปรลดจากการนำของเหลือใช้มาแปรรูป

7. จัดกิจกรรมเสริมสุขภาพ เป็นการจัดส่งเสริมสุขภาพที่ดี และสร้างความผูกพันและความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวและชุมชน โดยจัด โครงการจัดกิจกรรมเสริมสุขภาพ ร่างกาย แข็งแรงไร้พุง ด้วยการออกกำลังกายเล่นกีฬา เดินแอโรบิค หรือเดินสูดอากาศ และการรำโดยใช้ไม้พอง ได้แก่ การออกกำลังกายเดินแอโรบิค หรือ สูดอากาศ และรำไม้พองตอนเย็น การแข่งขันกีฬาภายใน หมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน และโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ และผู้สูงอายุ จัด โดย จัดโครงการกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ผู้พิการ ผู้ปกครอง

ซึ่งรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้าน โนนปากเลย จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถเขียนแสดงดังภาพประกอบที่ 3 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 3 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านโนนพากเลย